

Dr Kazimierz Kozica (1965–2019), badacz i kustosz dawnych map

Piękne i rzadkie – najszlenniejsze mapy I Rzeczypospolitej z kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum to tytuł wystawy, przygotowanej przez dr. Kazimierza Kozicę z okazji XXXII Konferencji Historyków Kartografii. Wydarzenie to miało miejsce w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum Rezydencji Królów i Rzeczypospolitej we wrześniu 2018 roku¹. Była to ostatnia nasza konferencja, w której organizacji wziął czynny udział dr Kazimierz Kozica, opiekun kolekcji map Rzeczypospolitej dr. Tomasza Niewodniczańskiego, prezes Towarzystwa Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie, autor wielu wystaw i katalogów map dawnych,

¹ K. Kozica, *Piękne i rzadkie – Najszlenniejsze mapy Rzeczypospolitej z Kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum. Katalog Wystawy, w: XXXII Ogólnopolska Konferencja Historyków Kartografii. Mapa w służbie państwa. Streszczenia referatów*, IHN PAN, Warszawa 2018, s. 47–167.

znawca i kolekcjoner nie tylko dzieł kartograficznych. Doktor Kazimierz Kozica odszedł nagle 20 października 2019 roku. Członkowie Zespołu Historii Kartografii przy Instytucie Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk dedykują niniejszy tom „Z Dziejów Kartografii” zmarłemu przedwcześnie Koledze².

Dawne mapy pojawiły się w życiu zawodowym Kazimierza Kozicy w zasadzie zaraz po zakończeniu studiów, gdy jako asystent w Zakładzie Kartografii Uniwersytetu Wrocławskiego wyjechał na miesięczne stypendium do Oxfordu. W The Bodleian Library, najważniejszej bibliotece Oxfordu i drugiej co do wielkości w Wielkiej Brytanii (po The British Library w Londynie), miał możliwość zapoznać się z dziełami dawnej kartografii europejskiej³. Kilka lat później wykonywał kwerendy w zasobach Staatsbibliothek zu Berlin i w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, w których poszukiwał źródeł kartograficznych do dysertacji doktorskiej. Na ostateczny kształt jego rozprawy pt. *Występowanie stawów milickich i zmiany ich linii brzegowej na dawnych i współczesnych mapach wielkoskalowych* miały bez wątpienia wpływ długie rozmowy na temat dawnej kartografii Śląska prowadzone z dr. Romanem Wytyczakiem (1939–2020), kierownikiem ossolińskiego Gabinetu Kartografii, członkiem naszego Zespołu Historii Kartografii przy Instytucie Historii Nauki PAN. Recenzentami jego pracy doktorskiej, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Władysława Pawlaka (1931–2016), byli również dwaj członkowie Zespołu Historii Kartografii – prof. dr hab. inż. Janusz Gołaski i prof. dr hab. Jan Szeliga. Stopień doktora nauk o Ziemi w dziedzinie geografii nadała mu Rada Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego w 1998 roku.

Przełomowe wydarzenie w życiu zawodowym i prywatnym Kazimierza Kozicy miało miejsce w 1999 roku, kiedy zakończył pracę w Uniwersytecie Wrocławskim jako adiunkt i skorzystał z prywatnego stypendium ufundowanego przez dr. Tomasza Niewodniczańskiego (1933–2010), jednego z najbardziej znanych kolekcjonerów europejskich. Wyjechał z Wrocławia do Bitburga (Niemcy). Pracował tam jako doradca naukowy w zakresie kartografii przez kolejne dziesięć lat, do kwietnia 2009 roku. Pomagał w gromadzeniu i opracowywaniu dawnych map ziem polskich oraz uczestniczył w organizacji wystaw kartograficznych, prezentujących tę wyjątkową i największą prywatną kolekcję. Współpraca z dr. Tomaszem Niewodniczańskim umożliwiła mu swobodne poruszanie się w międzynarodowym środowisku marszandów, kolekcjonerów i antykwariuszy. Codzienne obcowanie ze starodrukami i bywanie na aukcjach dzieł sztuki wyczuło go nie tylko na piękno dawnych map.

² Życiorys naukowy i wykaz publikacji dr. Kazimierza Kozicy opracowano na podstawie autoreferatu złożonego w Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów i na podstawie publikacji B. Konopskiej, *Dr Kazimierz Kozica (9 I 1965 – 20 X 2019)*, „Polish Cartographical Review. Suplement w języku polskim”, t. 4, 2019, nr 1–2, s. 108–114.

³ K. Kozica, *Pobyty stypendialny mgra Kazimierza Kozicy w Wielkiej Brytanii*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 25, 1993, nr 2, s. 103–104.

Zapowiedzią zmian w jego życiu zawodowym było podpisanie w lutym 2009 r. umowy przekazującej Zamkowi Królewskiemu w Warszawie w depozyt kolekcję *Imago Poloniae*, stanowiącą część zbiorów dr. Tomasza Niewodniczańskiego⁴. W jej następstwie w połowie czerwca 2010 r. otwarto w Bibliotece Królewskiej Zamku Królewskiego Gabinet Rycin, Map, Dokumentów Historycznych i Rękopisów z Kolekcji Tomasza Niewodniczańskiego oraz zbiorów Zamku

Ryc. 1. Kazimierz Kozica, w tle portret Tomasza Niewodniczańskiego (fot. L. Szaniawska)

Królewskiego w Warszawie⁵. Uroczystość uświetniła wystawa map i dokumentów z Kolekcji Tomasza Niewodniczańskiego⁶. Opiekunem kolekcji, wskazanym przez dr. T. Niewodniczańskiego, został dr Kazimierz Kozica. W styczniu 2010 r. oficjalnie objął stanowisko kustosa, które piastował przez prawie dziesięć lat. W związku z objęciem tej posady przeniósł się na stałe do Warszawy.

Pracując w Zamku Królewskim zaangażował się także w prace Towarzystwa Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie, a w styczniu 2016 r. objął funkcję prezesa tego stowarzyszenia.

⁴ L. Szaniawska, *Uroczystość przekazania kolekcji Imago Poloniae dr. Tomasza Niewodniczańskiego Zamkowi Królewskiemu w Warszawie*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 41, 2009, nr 2, s. 187–188.

⁵ *Kolekcja dr. Tomasza Niewodniczańskiego*, Deutsch-Polnische Stiftung Kulturpflege und Denkmalschuitz (Görlitz), depozyt w Zamku Królewskim w Warszawie – Muzeum.

⁶ J. Grabowski, *Zbiory Tomasza Niewodniczańskiego. Kolekcja rękopisów*, „Archeion”, t. 119, 2018, s. 266. *Imago Poloniae* formalnie przekazana została przez Niemiecko-Polską Fundację Ochrony Zabytków Kultury, z którą ofiarodawca zawarł umowę wcześniej w Bitburgu.

Ryc. 2. Kazimierz Kozica podczas wystawy w Zamku Królewskim w Warszawie (fot. L. Szaniawska)

W kwietniu 2019 r. złożył w Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów dokumentację, na podstawie której zostało wszczęte postępowanie habilitacyjne⁷. Jako osiągnięcie naukowe doktor Kozica przedstawił monotematyczny cykl siedmiu publikacji pod zbiorczym tytułem *Nowe ustalenia w sprawie wybranych rzadkich map z historii kartografii polskiej*. Założenia rozprawy publicznie przedstawił w ramach „geo-wykładów” w Centrum Naukowo-Badawczym Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Szczecińskiego 27 czerwca 2019 roku⁸. Niestety, postępowania tego już nie ukończono.

Z całej historii kartografii najbardziej interesowały go dawne mapy Polski i Śląska. Nie badał procesów, jakie zachodziły w kartografii, interesowały go głównie okoliczności powstania konkretnych obiektów kartograficznych, pasjonowały go losy poszczególnych obiektów i życie twórców dawnych map. Nie wszystkie dawne mapy były przedmiotem jego zainteresowania, wybierał tylko te, które były rzadkie i piękne; paradoksalnie początek tytułu jego ostatniej wystawy wspomnianej na wstępie dobrze charakteryzuje jego podejście do map. Pasjonowało go poszukiwanie kolejnych wydań, kolejnych stanów i map zaginionych. Temu zajęciu oddał się całkowicie. Tworzył i porządkował wiedzę bezcenną dla bibliotekarzy, antykwariuszy i kolekcjonerów dawnych map. Jego początkowe zainteresowania naukowe dotyczyły niezwykle rzadkiej i pięknej mapy Śląska Martina Helwiga z 1561 roku. Szczegóły swoich badań przedstawił podczas międzynarodowych konferencji we Frankfurcie nad Menem (2004)

⁷ <https://www.ck.gov.pl/promotion/id/32185/type/1.html>; nr wniosku 5-L-9213-2019 (dostęp 25.07.2020)

⁸ <http://geocentrum.usz.edu.pl/geo-wyklad-nowe-ustalenia-w-sprawie-wybranych-rzadkich-dawnych-map-z-historii-kartografii-polskiej-27-06-godz-12-00/> (dostęp 25.07.2020)

i Bernie (2007) oraz w cyklu publikacji (2004, 2007, 2014, 2016, 2017), w których scharakteryzował wszystkie znane mu 34 egzemplarze i opisał odnalezione wydania z 1612, 1642 i 1776 roku. Swoimi badaniami potwierdził tezę, że oryginalne wydania mapy Helwiga znane głównie z orteliusowskich przeróbek są przez badaczy często z nimi mylone.

Ryc. 3. Kazimierz Kozica z dr Elżbietą Nowak-Ferthus podczas wystawy map we Wrocławiu (fot. z archiwum ZHK)

Kolejne ważne jego odkrycie to cztery egzemplarze rzadkiej mapy bągien Polesia Daniela Zwickera, wyrytowanej i opublikowanej przez Wilhelma Hondiusa w Gdańsku w 1650 roku. Mapa Zwickera jest interesująca z uwagi na przedstawienie występowania czerwca polskiego. Larwy tego owada były powszechnie używane jako surowiec do wytwarzania czerwonego barwnika, zwanego karmazynem lub szkarłatem, natomiast wydzielany przez nie szelak był niezbędny m.in. przy wyrobie mebli i w produkcji laki do pieczętowania. Dwa z tych egzemplarzy znalazł w polskich zbiorach publicznych, tj. w Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu i w zasobie Muzeum Warszawy. Egzemplarze te zaprezentował podczas XXVI Ogólnopolskiej Konferencji Historyków Kartografii w 2012 r. i następnie opisał w „Polskim Przeglądzie Kartograficznym” w 2014 roku.

Z kolei w publikacji wydanej w 2013 r. pt. *Franciszek Florian Czaki, mapa starostwa spiskiego, ok. 1762* opisał bardzo rzadką mapę zadedykowaną Henrykowi von Brühlowi, doradcy i faworytowi króla Augusta III, a w 2017 r. w artykule pt. *Charakterystyka prac kartograficznych Stanisława Pacholowieckiego (1580)* omówił m.in. inną rzadką mapę Księstwa Połockiego (Rzym 1580), uznaną za pomnik polskiej kartografii wojskowej z czasów wyprawy króla Stefana Batorego na Moskwę.

Od 1993 r. systematycznie uczestniczył w ogólnopolskich konferencjach historyków kartografii, organizowanych przez Zespół Historii Kartografii przy Instytucie Historii Nauki PAN, wygłaszając regularnie referaty i publikując je w serii wydawniczej „Z Dziejów Kartografii” (2011, 2013, 2014, 2017, 2019). Brał także udział w wielu konferencjach zagranicznych, przede wszystkim od 2002 r. w serii *Kartographiehistorisches Colloquium* – konferencjach dotyczących historii kartografii niemieckiego obszaru językowego, organizowanych przez Komisję Historii Kartografii Niemieckiego Towarzystwa Kartograficznego i Grupę Roboczą Niemieckich, Austriackich i Szwajcarskich Historyków Kartografii.

Ryc. 4. Kazimierz Kozica z prof. dr. hab. Andrzejem Tomczakiem podczas konferencji historyków kartografii w Szczecinie (fot. z archiwum ZHK)

W latach 2015–2017 uczestniczył w międzynarodowych konferencjach organizowanych przez Międzynarodową Asocjację Kartograficzną pod ogólnym hasłem „Digital Approaches to Cartographic Heritage”. Na pierwszej z nich, w Korfu w 2015 r., wygłosił referat o problemach związanych z digitalizacją kolekcji dawnych map na przykładzie kolekcji dr. T. Niewodniczańskiego. Na kolejnej w Rydze w 2016 r. przedstawił różne stany i różnojęzyczne wydania mapy Zatoki Ryskiej, pochodzącej z atlasu morskiego *Speculum Nauticum* Lucasa Janszoona Waghenaera. Na trzeciej w Wenecji w 2017 r. mówił o jednej z rzadszych polskich map – mapie Andrzeja Pograbki, opublikowanej w 1570 r. właśnie w Wenecji. Doktor Kozica łącznie wziął udział w 36 konferencjach i sesjach, wygłaszając referaty w wielu krajach europejskich.

Ze względu na jego długoletnią współpracę naukową z dr. Tomaszem Niewodniczańskim liczną grupę swoich publikacji poświęcił temu znanemu kolekcjonerowi dawnych map nie tylko Polski, ale i wielkiemu znawcy historii kartografii (teksty w języku polskim, angielskim, francuskim i niemieckim).

Bardzo ważnym obszarem działalności dr. K. Kozicy w zakresie historii kartografii była praca związana z organizacją wystaw dawnych map i opracowywaniem ich katalogów. Spośród nich najważniejszą i największą była wystawa ze zbiorów dr. T. Niewodniczańskiego, na której pokazano najlepsze, najciekawsze i najrzadsze obiekty z jego kolekcji. Wystawa zorganizowana była w 2002 r. pod ogólnym tytułem *Imago Poloniae. Dawna Rzeczpospolita na mapach, dokumentach i starodrukach w zbiorach Tomasza Niewodniczańskiego* i prezentowała jak do tej pory największą liczbę (ponad 700) dawnych map Polski. Dr Kozica jako młody adept sztuki marchandskiej współodpowiadał za część kartograficzną wystawy i katalogu. Prezentacja tej wystawy miała miejsce w Staatsbibliothek zu Berlin (2002), w Zamku Królewskim w Warszawie (2002), w Muzeum Narodowym w Krakowie (2003), w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu (2003) i w Hessisches Landesmuseum w Darmstadt (2004). Wystawie towarzyszył okazały dwutomowy katalog autorstwa K. Kozicy i J. Pezdy w języku polskim i niemieckim (Warszawa 2002).

Równocześnie z tą wystawą zorganizowana została w 2002 r. w Wilnie wystawa *Imago Lithuaniae. Mapy i dokumenty Wielkiego Księstwa Litewskiego ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego*. W 2004 r. współorganizował kolejną wielką wystawę ze zbiorów dr. T. Niewodniczańskiego pt. *Dantiscum Emporium Totius Europae Celeberrimum. Gdańsk i Bałtyk na mapach, widokach oraz dokumentach ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego*, pokazującą historię, ikonografię i kartografię Gdańska, także poprzez jego handlowe i kulturalne związki ze światem. Wystawa była prezentowana w Muzeum Historycznym Miasta Gdańska (2005) i Johannes a Lasco Bibliothek w Emden (2005). Kolejną wartą odnotowania była wystawa *Magna Regio – Luxembourg et Grande Région. Cartes, atlas, vues (XVème au XIXème siècle). Collection privée Niewodniczański* (2007), przedstawiająca dawne mapy oraz widoki i plany Luksemburga.

W 2009 r., kiedy dr T. Niewodniczański przekazał Zamkowi Królewskiemu w Warszawie swoją wielką kolekcję poloników, a wraz z nimi wszystkie dawne mapy Rzeczypospolitej, zbiory te umieszczono w Stanisławowskiej Bibliotece Królewskiej. W tym prestiżowym miejscu dr K. Kozica, jako opiekun zbiorów, regularnie organizował wystawy czasowe. Ostatnią była wystawa *Piękne i rzadkie – najsłynniejsze mapy Rzeczypospolitej z kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego*, która towarzyszyła XXXII Ogólnopolskiej Konferencji Historyków Kartografii w październiku 2018 roku.

Angażował się również we współorganizację wystaw. W tym miejscu należy przypomnieć kilka z nich: wystawę *Europa, Polska, Warszawa na przestrzeni wieków w geodezji i kartografii* w Muzeum Geodezyjnym Warszawskiego Przedsiębiorstwa Geodezyjnego S.A. (2015), *100 globusów na 100-lecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Polskie globusy z XIX–XXI wieku. Kartografowie, wydawcy, producenci* także w tym muzeum dla uczczenia jubileuszu 100-lecia powołania Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz 100-lecia

Ryc. 5. Kazimierz Kozica z byłym prezydentem RP Bronisławem Komorowskim podczas wystawy w Muzeum Geodezyjnym Warszawskiego Przedsiębiorstwa Geodezyjnego S.A. (fot. z archiwum WPG)

odzyskania niepodległości przez Polskę (2018). Był także współorganizatorem i autorem scenariuszy dwóch wystaw kartograficznych zorganizowanych we Wrocławiu w Muzeum Miejskim Wrocławia w jego oddziale Muzeum Historycznym pt. *Silesia et Wratislavia – mapa Śląska Martina Helwiga w kartografii śląskiej (1561–1889)* (2014) oraz *Silesia et Ducati Silesiae – dawne mapy Śląska i księstw śląskich Jonasa Scultetusa i Fridericusa Khunoviusa ze złotego wieku kartografii niderlandzkiej* (2017).

Wieloletnie badania i poszukiwania w zakresie historii kartografii polskiej dr. Kazimierza Kozicy przyniosły konkretne odkrycia, o których mówił z wielką pasją i które wypełniły luki w naszej wiedzy o dawnych mapach ziem polskich. W ostatnich latach dało się zauważyć Jego wielkie zaangażowanie w utrwalanie pamięci i zasług dr. Tomasza Niewodniczańskiego dla historii kartografii polskiej. Jego aktywna działalność wystawiennicza uświadamiała piękno dawnych map, przypominała o ich ważnej roli w historii i kulturze państwa. Jego przedwczesna i nagła śmierć nie pozwoliła zrealizować wielu planów. *Requiescat in pace.*

Beata Konopska, Paweł E. Weszpiński

Bibliografia publikacji doktora Kazimierza Kozicy

Publikacje w serii „Z Dziejów Kartografii”

- Doktor Tomasz Niewodniczański 25 IX 1933–3 I 2010*, w: *Od atlasu do kolekcji. W 440. rocznicę I wydania atlasu Abrahama Orteliusa*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 16, Szczecin 2011, s. 13–23.
- Abraham Ortelius i jego atlas Theatrum Orbis Terrarum*, w: *Od atlasu do kolekcji. W 440. rocznicę I wydania atlasu Abrahama Orteliusa*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 16, Szczecin 2011, s. 29–46.
- Gdański rytownik i wydawca Wilhelm Hondius i jego prace na polu kartografii polskiej*, w: *Kamienie milowe w kartografii*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 17, Warszawa 2013, s. 139–173.
- Wrocławski przedwojenny egzemplarz mapy Europy Gerarda Mercatora (1554)*, w: *Dawne mapy jako źródła w badaniach geograficznych i historycznych*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 18, Warszawa 2014, s. 111–120.
- Friedrich Bernhard Werner i Georg Balthasar Probst – twórcy serii 16 widoków Wrocławia z drugiej połowy XVIII wieku*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 12, Warszawa 2017, s. 279–302.
- Wystawy kartograficzne w Polsce. 15 lat po wystawie Imago Poloniae doktora Tomasza Niewodniczańskiego*, w: *Dawna kartografia historyczna i wojskowa*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 22, Warszawa 2019, s. 363–374.

Inne materiały ogólnopolskich konferencji historyków kartografii

- Gdański rytownik i wydawca Wilhelm Hondius i jego prace na polu kartografii polskiej*, w: *Kamienie milowe w kartografii. XXVI Ogólnopolska Konferencja Historyków Kartografii, Warszawa, 13–15 września 2012. Streszczenia referatów i komunikatów*, Warszawa 2012, s. 27–29.
- Wrocławski przedwojenny egzemplarz mapy Europy Gerarda Mercatora (1554)*, w: *Dawne mapy jako źródła w badaniach geograficznych i historycznych. XXVII Ogólnopolska Konferencja Historyków Kartografii, Lublin, 19–21 września 2013 r., Streszczenia referatów i komunikatów*, Lublin 2013, s. 27–28.
- Spiegel der Zeevaert (1584/1585) – pierwszy atlas morski Lucasa Janszoona Waghenaera (1534–1606) i jego mapy polskiego wybrzeża*, w: *Kartografia morska i krain nadmorskich*, pod. red. Radosława Skryckiego, Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych US, Zespół Historii Kartografii IHN PAN, Szczecin 2014, s. 45–66.
- Piękne i rzadkie. Najślynniejsze mapy I Rzeczypospolitej z kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum*.

Katalog wystawy, w: Mapa w służbie Państwa, XXXII Ogólnopolska Konferencja Historyków Kartografii, Warszawa, 11–13 października 2018 r., Streszczenia referatów. Katalog wystawy. Warszawa 2018, Wydawnictwa IHN PAN, Muzeum Warszawy, s. 47–167.

Inne artykuły i notatki naukowe

Stawy milickie na dawnych mapach, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 29, 1997, nr 1, s. 22–28.

Zbiory kartograficzne Staatsbibliothek zu Berlin ze szczególnym uwzględnieniem map Śląska, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 29, 1997, nr 3, s. 174–176.

Stawy milickie na dawnych i współczesnych mapach wielkoskalowych, w: Gospodarka wodna w dolinie Baryczy i jej wpływ na rozwój regionu. Materiały II Sympozjum Ekologicznego. Wrocław 1999, Wrocławski Zespół Parków Krajobrazowych, s. 7–14.

The use of old and modern large scale maps for investigating changes of natural environment upon the example of Milicz Ponds in Silesia, „The Polish Cartography” 1999, Warszawa: GUGiK, s. 239–252.

Obraz obszaru stawów milickich na dawnych mapach, „Kronika Doliny Baryczy”, t. 8, Milicz 2000, s. 133–160.

Wielka mapa świata i globus Martina Waldseemüllera z 1507 roku, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 34, 2002, nr 3, s. 196–202.

Norymberska oficyna wydawnicza Johanna Baptisty Homanna i jego spadkobierców 1702–1848, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 35, 2003, nr 2, s. 130–133.

Mapa Śląska Martina Helwiga i jej nieznanne wydanie z 1612 roku, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 36, 2004, nr 2, s. 92–103.

Dawne mapy odbijane na jedwabiu, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 37, 2005, nr 4, s. 303–307.

Odnalezienie egzemplarza dwunastego wydania (drugiego z 1776 roku) mapy Śląska Martina Helwiga z 1561 roku, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 38, 2006, nr 4, s. 329–333.

Martin Helwig's Map of Silesia from 1561 – an unknown edition from 1612, w: Mappæ Antiquæ Liber Amicorum Günter Schilder. Essays on the occasion of his 65th birthday, „Utrechtse Historisch-Cartografische Studies. Utrecht Studies in the History of Cartography”, vol. 6, 2007, t'Goy-Houten, s. 345–357.

Dolina Baryczy wspólne dziedzictwo. Dolina Baryczy na dawnej mapie, grafice, widokówce i fotografii. Bartschtal gemeinsames Erbe. Das Bartschtal auf ehemaligen Karten, Stichen, Postkarten und Fotografien. Milicz 2007, 200 s. (w języku polskim i niemieckim, wspólnie z Ireneuszem Kowalskim).

- Martin Helwig's Map of Silesia from 1561 and its various editions*, w: *Paper and poster abstracts of the 22nd International Conference on the History of Cartography*, Berne, Switzerland, July 8–13, 2007, „Cartographica Helvetica” Sonderheft Nr 19, 2007, s. 88 (w języku angielskim i niemieckim).
- Die «Charte des Koenigreichs Polen» von Johannes Walch*, „Cartographica Helvetica”, Nr 36, s. 3–10 (wspólnie z Michaellem Ritterem).
- Atlas Speculum Orbis Terrarum Gerarda de Jode z 1578 r. i z 1593 r. oraz dwie jego mapy Polski z ok. 1573 r. i z 1576 r.*, w: *Atlas świata Speculum Orbis Terrae i jego włocławski egzemplarz. Materiały posesyjne*. Włocławek 2009, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, s. 15–23.
- Śląsko-wielkopolski epizod graniczny w Dolinie Baryczy z XVIII w. na dawnych mapach Śląska z tego okresu*, w: *Cartographia Confinium. Zachodnie i północne ziemie Rzeczypospolitej w dawnej kartografii. Materiały z konferencji naukowej*. Gorzów Wlkp., 26 listopada 2009. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim, 2009, s. 91–108.
- Kartografia w mecenacie naukowym Stanisława Augusta*, w: *Stanisław August. Ostatni król Polski. Polityk, mecenas, reformator 1764–1795, Katalog wystawy (26 XI 2011–19 II 2012)*, Warszawa 2011, s. 389–393.
- Gerard Mercator's map of Europe (1554) formerly kept in Wroclaw (Breslau)*, w: *Mercator & Hondius, International Conference, 8 December 2012, Royal Library of Belgium, Conference Hand-Out*, Brussels 2012, s. 8–9.
- Kartograficzne i historyczne wystawy z kolekcji dra Tomasz Niewodniczańskiego i towarzyszące im katalogi. Aneks do artykułu Andrzeja M. Kobosa: Tomasz Niewodniczański (1933–2010) i jego zbiory. In memoriam. Kolekcja Marie-Luise Niewodniczańskiej – kontynuacja*, „Prace Komisji Historii Nauk PAU”, t. 11, Kraków 2012, s. 198–201.
- Franciszek Florian Czaki, mapa starostwa spiskiego, ok. 1762*, w: *Mapa Starostwa Spiskiego Franciszka Floriana Czakiego (1762)*, „Zeszyty Tatrzzańskie”, nr 3, 2013, s. 8–11.
- Mapa Śląska Petrusa Kaeriusa*, „Iluminacje. Kwartalnik o iluminowanych manuskryptach” 2/2013 (6), Wałbrzych, Bibliopola, s. 40–45.
- Odnaleziony egzemplarz piątego wydania z 1642 roku mapy Śląska Martina Helwiga*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 46, 2014, nr 1, s. 80–82.
- Mapa bagien Polesia Daniela Zwickera z 1650 roku – dwa znane i dwa nieznanne egzemplarze odkryte w zbiorach polskich*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 46, 2014, nr 2, s. 173–191.
- David Funck. Mapa Śląska ok. 1695/98*, „Iluminacje. Kwartalnik o iluminowanych manuskryptach” 1/2014 (9), Wałbrzych, Bibliopola, s. 33–35.
- Widoki Wrocławia. Guckkastenbilder. Komentarz historyczny, XVIII wiek*. Wrocław – Pelplin 2014, Orbis Pictus, 40 s. (dołączony do faksymile 16 widoków Wrocławia).

- Zbiory Tomasza Niewodniczańskiego. Kolekcja kartograficzna, „Cenne, bezcenne, utracone” 1/82–2/83, Warszawa 2015, s. 36–43.*
- The Niewodniczański Collection Imago Poloniae at the Royal Castle in Warsaw – selected problems of cataloguing, digital image capturing and preparing to accessibility in-situ and in the Internet (Draft of the project).* Streszczenie w: *Digital Approaches to Cartographic Heritage, 10th Jubilee International Cartographic Association Conference + Workshop, Corfu, Ionian University, 27–29 May 2015, s. 26; pełny tekst artykułu pod: file:///E:/files/038_Kozica_Ku-smidrowicz.pdf* (wspólnie z Anną Kuśmidrowicz-Król).
- Jak spór o przysłowiową miedzę przyczynił się do powstania najstarszej szczegółowej mapy części Stawów Milickich w Dolinie Baryczy, „Iluminacje. Kwartalnik o iluminowanych manuskryptach” 1/2016 (10), Wałbrzych, s. 39–46.*
- Different states of the sea chart of the Gulf of Riga by Lucas Janszoon Waghenauer (1534–1606) from his first sea atlas Spiegel der Zeevaert (1583/1585) in the Niewodniczański Collection Imago Poloniae at the Royal Castle in Warsaw. The 11th ICA Conference, Riga, 20–22 April 2016, „e-Perimtron”, vol. 12, 2017, no. 2, s. 75–83.*
- The Dr Tomasz Niewodniczański Collection Imago Poloniae – from Bitburg to the Royal Castle Museum in Warsaw, Polsko-Francuski Kongres Geograficzny / Assises franco-polonaises de Géographie, Académie Polonaise des Sciences, Centre Scientifique à Paris, Paryż 1–4 VI 2016, http://academie-polonaise.org/assisesgeo2016/?page_id=54*
- Collection du docteur Tomasz Niewodniczański, Imago Poloniae – de Bitburg au musée du Château royal de Varsovie, „Annales / Académie Polonaise des Sciences, Centre Scientifique à Paris – Roczniki / Stacja Naukowa Polskiej Akademii Nauk w Paryżu”, vol. 18, Paris 2016, s. 81–98.*
- Mapa Śląska z 1561 r. śląskiego kartografa Martina Helwiga (1516–1574) w 500. rocznicę jego urodzin, „Iluminacje. Kwartalnik o iluminowanych manuskryptach” 3/2016 (12), Wałbrzych, s. 42–45.*
- Martin Helwig (1516–1574) i jego mapa Śląska z 1561 r. w 500. rocznicę urodzin wielkiego kartografa, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2016, nr 3, s. 127–157.*
- The map of the Polish-Lithuanian Commonwealth by Andrzej Pograbka published in Venice in 1570 in the Niewodniczański Collection Imago Poloniae at the Royal Castle in Warsaw – Museum, w: Digital Approaches to Cartographic Heritage. Proceedings of the 12th ICA Conference, Venice, 26–28 April 2017. Thessaloniki 2017, s. 350.*
- Milicz i Żmigród oraz Stawy Milickie na dawnych mapach Śląska, w: Powiat Milicko-Żmigrodzki w perspektywie historycznej, pod red. Ireneusza Kowalskiego, Milicz 2017, s. 104–167.*

- Pięćsetna rocznica urodzin Martina Helwiga (1516–1574) i jego mapa Śląska z 1561 roku*, „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim” t. 2, 2017, nr 1, s. 94–104.
- Nowy Globus Manga – nieznaną polski globus z początku XX wieku*, „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim” t. 2, 2017, nr 1, s. 104–106.
- Die Sammlung Imago Poloniae von Dr. Thomas Niewodniczański. Eine Dauerleihgabe der Deutsch-Polnischen Stiftung Kulturpflege und Denkmalschutz im Königlichen Schloss in Warschau*, w: *Kulturerbe verpflichtet. Zehn Jahre Deutsch-Polnische Stiftung Kulturpflege und Denkmalschutz – Bilanz und Zukunft*, Berlin 2017, s. 375–388.
- Charakterystyka prac kartograficznych Stanisława Pacholowieckiego (1580), „Terminus”*, t. 19, 2017, z. 1 (42), s. 37–59.
- Zbiory Tomasza Niewodniczańskiego. Kolekcja kartograficzna*, „Cenne, bezcenne, utracone” 1/86–4/89, Warszawa 2017, s. 198–205.
- Polskie wybrzeże na dawnych mapach*, w: *Polska geografia morza. Konferencja naukowa. Szczecin 16–18 maja 2018 r., Książka abstraktów*. Szczecin 2018, s. 45–46.
- Polskie wybrzeże na dawnych mapach*, w: *Polska geografia morza. Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne badania morza i obszarów nadmorskich*, pod red. Anny Cedro, Szczecin 2019, Wydział Nauk o Ziemi US, s. 183–211.

Katalogi wystaw

- Imago Poloniae. Dawna Rzeczpospolita na mapach, dokumentach i starodrukach w zbiorach Tomasza Niewodniczańskiego. Imago Poloniae. Das Polnisch-Litauische Reich in Karten, Dokumenten und alten Drucken in der Sammlung von Tomasz Niewodniczański*. Warszawa 2002, t. I, 388 s.; t. II, 324 s. (wspólnie z Januszem Pezdą).
- Imago Lithuaniae. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėlapių ir dokumentai iš Tomasz Niewodniczański rinkinių. Imago Lithuaniae. Mapy i dokumenty Wielkiego Księstwa Litewskiego ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego. Imago Lithuaniae. Maps and documents of the Grand Duchy of Lithuania from the collections of Tomasz Niewodniczański*. Vilnius 2002, Vilniaus Universiteto Biblioteka, 224 s. (wspólnie z J. Pezdą).
- Dantiscum Emporium Totius Europae Celeberrimum. Gdańsk i Bałtyk na mapach, widokach oraz dokumentach ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego (Bitburg, Niemcy), Dantiscum Emporium Totius Europae Celeberrimum. Danzig und die Ostsee in Karten, Ansichten und Dokumenten aus der Sammlung von Tomasz Niewodniczański (Bitburg)*. Gdańsk 2004, Muzeum Historyczne Miasta Gdańska, 490 s. (wspólnie z J. Pezdą).
- Solidarność 1830. Niemcy i Polacy po Powstaniu Listopadowym. Polenbegeisterung. Deutsche und Polen nach dem Novemberaufstand 1830*. Warszawa: Zamek Królewski, 2005 (6 haseł, w tym 3 wspólnie z J. Pezdą).

- Magna Regio – Luxembourg et Grande Région. Cartes, atlas, vues (XVème au XIXème siècle). Collection privée Niewodniczański, Bitburg. Magna Regio – Luxemburg und die Großregion. Landkarten, Atlanten, Ansichten (XV. bis XIX. Jahrhundert). Privatsammlung Niewodniczański, Bitburg.* Katalog wystawy 27 III–11 V 2007 w Luksemburgu. Luxembourg 2007, Fortis Banque Luxembourg S.A., 147 s.
- L'aigle Blanc. Stanislas Auguste dernier roi de Pologne. Katalog wystawy w Musée national du Palais de Compiègne, 3 Avril–4 Juillet 2011.* Paris 2011, Édition de la Réunion des musées nationaux et du Grand Palais (4 noty katalogowe).
- Obok. Polska – Niemcy 1000 lat historii w sztuce. Katalog wystawy, 21 IX 2011–9 I 2012* (wersja polska i niemiecka), Berlin 2011 (9 not katalogowych, w tym 5 wspólnie z Tomaszem Torbusem).
- Kartografia w mecenacie naukowym Stanisława Augusta*, w: *Stanisław August. Ostatni król Polski. Polityk, mecenas, reformator 1764–1795. Katalog wystawy, 26 XI 2011–19 II 2012*, Warszawa 2011 (10 not katalogowych, w tym 6 wspólnie z Zofią Zielińską).
- Towarzystwo Historyczno-Literackie Biblioteka Polska w Paryżu. Zarys historii i prezentacja zbiorów*, Paryż – Warszawa 2014 (noty katalogowe na s. 163–169, wspólnie z Anną Czarnocką).
- Podlasie na dawnych mapach Rzeczypospolitej Obojga Narodów z kolekcji dr. Tomasza Niewodniczańskiego w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum. Katalog wystawy, 17 marca – 22 maja 2016 w Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu*, Warszawa 2015, Arx Regia, Ośrodek Wydawniczy Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum (wstęp i noty katalogowe 1–35).
- Europa, Polska, Warszawa na przestrzeni wieków w geodezji i kartografii. Katalog wystawy, 23 kwietnia – 30 września 2015 r.*, Warszawa 2015, Warszawskie Przedsiębiorstwo Geodezyjne S.A. (wstęp i noty katalogowe 1–110, s. 29–114).
- 100 globusów na 100-lecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Polskie globusy z XIX–XXI wieku. Kartografowie, wydawcy, producenci. Katalog wystawy, 11 IV–31 VII 2018*, Lublin – Warszawa 2018, Muzeum Lubelskie w Lublinie, Warszawskie Przedsiębiorstwo Geodezyjne S.A. w Warszawie, 256 s. (wspólnie z Grażyną Połuszejko).

Recenzje i sprawozdania

- Pobyt stypendialny mgra Kazimierza Kozicy w Wielkiej Brytanii*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 25, 1993, nr 2, s. 103–104.
- Wystawa z okazji 300-lecia założenia oficyny Johanna Baptisty Homanna w Norymberdze*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 35, 2003, nr 1, s. 80–81.
- 15 Kolokwium Historii Kartografii w Monachium*, „Polski Przegląd Kartogra-

- ficzny”, t. 43, 2011, nr 1, s. 108–110.
- Doktor Tomasz Niewodniczański. 25 IX 1933 – 3 I 2010*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 42, 2010, nr 1, s. 70–74.
- Wystawa z kolekcji poloników doktora Tomasza Niewodniczańskiego z okazji otwarcia Biblioteki Królewskiej na Zamku Królewskim w Warszawie*, „Polski Przegląd Kartograficzny” t. 42, 2010, nr 3, s. 278–280.
- 16 Kolokwium Historii Kartografii w Marbach am Neckar*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 45, 2013, nr 1, s. 92–93.
- Międzynarodowa konferencja „Mercator i Hondius”, The Brussels Map Circle w Brukseli*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 45, 2013, nr 1, s. 95.
- Wrocławska wystawa Silesia et Wratislavia – mapa Śląska Martina Helwiga w kartografii śląskiej (1561–1889)*, „Polski Przegląd Kartograficzny”, t. 46, 2014, nr 3, s. 348–351.
- Wrocławska wystawa Silesia et Wratislavia – mapa Śląska Martina Helwiga w kartografii śląskiej (1561–1889)*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2014, nr 4, s. 85–106.
- Pierwsze wydanie mapy Śląska Martina Helwiga z 1561 roku na wystawie „7 Cudów Wrocławia i Dolnego Śląska“ we wrocławskim Ratuszu*, „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim”, t. 1, 2016, nr 1, s. 118–121.
- 18 Kolokwium Historii Kartografii w Wiedniu*, „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim”, t. 1, 2016, nr 2, s. 258–259.
- Wystawa „Polskie globusy z XIX–XXI wieku. 100 globusów na 100-lecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego” w Muzeum Geodezyjnym w Warszawie*. „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim” t. 3, 2018, nr 1, s. 110–114.
- Eckhard Jäger: Der Kupferstecher Karl Kolbe (1777–1842) und seine Rundkarten. Ein Berliner Künstlerleben im Biedermeier zwischen Goldmedaille und Pistolenkugel. Verlag Rockstuhl 2018, 120 s.*, „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim”, t. 3, 2018, nr 2, s. 253–254.

Teksty popularyzatorskie

- Starowinni karti. Antique maps 2005*. Kijiw 2004, DNWP Kartografia, (13 [okładka + 12 miesięcy] opisów i komentarzy do map w kalendarzu na rok 2005, w języku ukraińskim).
- Dantiscum Emporium Totius Europæ Celeberrimum. Gdańsk i Bałtyk na mapach, widokach i dokumentach ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego (Bitburg, Niemcy)*. Internetowy periodyk kulturalny „Zwoje (The Scrolls)” 2005, 1 (42), www.zwoje-scrolls.com/zwoje (wspólnie z Tomaszem Niewodniczańskim).

- Magna Polonia. Piękne i rzadkie mapy z kolekcji Tomasza Niewodniczańskiego. A.D. 2010.* Kraków 2009, IDM S.A. Grupa Kapitałowa (13 [okładka + 12 miesięcy] opisów i komentarzy do map w kalendarzu na rok 2010).
- Stary, cenny papier – dawne mapy i widoki*, w: *Katalog – Aukcja map i widoków ziem Polski południowej, 18 października 2014.* Sopot 2014, Antykwariat Krak, Sopocki Dom Aukcyjny, s. 2–4.
- Widoki Wrocławia. Guckkastenbilder. XVIII wiek*, Wrocław – Pelplin 2014, Orbis Pictus, 16 s. (folder reklamowy do faksymile 16 widoków Wrocławia).